

Marnäs-Posten

NR 5

Utgiven av : Ludvika Hembygdsförening, Nils Nils Gata 7,
771 00, Ludvika. Tel.: 0240 - 100 19.

Å R E T 1 9 7 1 .

Vi vill med denna lilla skrift även i år lämna en kort orientering om vår verksamhet, även om vi för detta år måste börja med att lämna meddelande om tre sorgliga händelser som drabbade föreningen i senare delen av året.

Sorgebud inkom första gången den 7 augusti då föreningens ordförande bergsingenjör Sven Jansson helt hastigt avled.

År 1967 återkom Sven Jansson till Ludvika som pensionär och hans stora intresse för hembygdsvård gjorde att han snart engagerades i Hembygdsföreningens styrelse. I början av år 1971 blev han vald till ordförande.

Sven Jansson saknades nästan aldrig på något möte. Han var med och var aktiv an-
tingen det var styrelsesammanträde eller arbetsafton eller något annat. Hans bortgång innebär en stor förlust för föreningen.

Sorgebud inkom andra gången den 25 augusti då förre ordföranden gruvingenjör Halvar Enermalm helt hastigt avled.

I många år hade Enermalm varit medlem i Hembygdsföreningens styrelse, när han år 1968 blev ordförande efter ingenjör Henrik Norring. Under tiden fram till slutet av 1970 ökades hans arbetsbörda mer och mer på grund av kommunala uppdrag. I början av 1971 blev han av hälsoskäl nödsakad att avsäga sig alla uppdrag, även ordförandeskapet i Hembygdsföreningen. Hans hälsa ansågs återställd när budet om hans bortgång kom.

Vad han under alla sina år gjort för Hembygdsföreningen kommer alltid att bli av bestående värde för kommande generationer.

Sorgebud inkom tredje gången den 26 augusti då ingenjör Helge Nielsen helt hastigt avled i Stockholm.

Helge Nielsen var mångårig ledamot av Hembygdsföreningen och sedan han fått pension från ASEA fick han tid att mera ägna sig åt föreningen. Han var alltid med på de arbetsaftnar som ordnades och under turistsäsongen var han nitisk guide och skötte visningarna på Gammalgård och Gruvmuseum. Han var mycket intresserad av denna uppgift och lade ned mycket tid på att få reda på allt om de saker som fanns att visa och han blev också mycket uppskattad av besökande. Han var även med och arbetade inom museinämnden och det kommer att bli mycket svårt att finna en efterträdare för honom.

A R B E T E N P Å G R U V M U S E E T .

Med ekonomiskt bistånd från AMS har en del rätt stora arbeten, som tidigare på-
börjats, kunnat slutföras på Gruvområdet. Sålunda har nya stabila betongfundament gjutits för Stora Hjulet, Vattenhjulet från Gonäs, Konstmaskineriet och Vindkors 1. Virkesskjul och Redskapsskjul har lyfts upp och fått ny grund av sten. Vidare har Stora Hjulet försetts med ny axel, Konstmaskineriet har försetts med nytt trästativ och ny motor med kilrepsdrift har anskaffats. Nedre delen av Gruvområdet har dränerats med två ledningar av 10 cementrör.

För att kunna köra konstmaskineriet i sin helhet återstår dock ganska mycket, t.ex. mekanisk renovering av Konstmaskineriet, nya konstgångar mellan de olika maskinerna, reparation och förstärkning av upphängningsanordningarna och mycket annat. Arbetet ligger för närvarande nere men kommer att återupptagas så snart möjlighet finns.

ÖVRIGA ARBETEN.

Långa Ladan har försetts med en tillbyggnad, avsedd att användas som serveringslokal i samband med logdanserna. Samtidigt har kök och garderob bytt plats för att få serveringen lämpligare och vidare har antalet toaletter utökats, personaltoalett har införts, omklädningsrum för orkesterns folk har inretts och vidare har ventilationssystemet gjorts betydligt mera effektivt. En del arbeten pågår men allt beräknas bli klart i början av 1972.

Värmecentralen i Gårdfogdebostaden har ändrats så att det tidigare systemet för Bygdegård, Gårdfogdebostad och Långa Ladan delats upp i tre var för sig oberoende system, som kan regleras var för sig. Härigenom kan t. ex. Bygdegården som sällan användes hållas vid låg inomhustemperatur.

Arkivet i Gårdfogdebostaden skall förbättras och uppsnyggas. Arbetena har påbörjats men ej slutförts. Väggar och tak skall målas, nya mera ändamålsenligare bokhyllor skall insättas och belysningen förstärkas.

Utomhus har gärdesgårdar reparerats, vildvuxen vegetation undanröjts, milstenar och vägstenar riktats upp och en hel del andra arbeten utförts. Televerket har förlagt alla telefonledningar i marken, varigenom en hel del missprydande luftledningar blivit överflödiga och nedtagits. Den stora gropen mellan järnvägen och vårt område bak Långa Ladan har börjat fyllas igen.

Arkivarbete har i år liksom tidigare utförts av Gunnar Jansson. Han har fortlöpande följt Ludvikas historia genom att klippa intressanta delar ur två ortstidningar och klistra in urklippen efter ett visst system så att en lätt överskådlig historik erhålles.

Vidare har ett stort antal ritningar från Bergsmekaniska Byrån ordnats upp och registrerats. Dessa ritningar är ett arv efter Byråns innehavare ingenjör Gustaf Björkman. De har ordnats efter anläggningarnas plats och hela samlingen omfattar ca 60 anläggningsplatser och ca 2 500 ritningar.

Ritningarna är intressanta ur flera synpunkter. Dels ger de en god bild av gruvindustrin inom Västerbergslagen under tiden 1895 - 1940 och dels visar ritningarna en rit-teknik som numera inte tillämpas. En stor del av ritningarna är utförda med tusch på väv och vissa sammanställningsritningar är dessutom färglagda så att varje ritning är ett litet konstverk för sig själv.

A K T I V I T E T E R .

Årsmöte hölls torsdagen den 22 april i Långa Ladan. Utom sedvanliga årsmötesförhandlingar utdelades föreningens förtjänstmedalj till Lennart Ljung, Bertil Frögren och fru Mariana Tranberg.

Vidare visades en bildutställning bestående av några bilder av Karl-Erik Forsslund och hans familj samt ett större antal bilder tagna av Karl - Erik Forsslund under hans vandringar i omgivningen. Bilderna och utställningen hade arrangerats av Föreningen Ludvikabilder.

N. G. Håkansson gav en kort introduktion om bildutställningen och Karl - Erik Forsslund som författare och fotograf.

Svenska Flaggans Dag firades söndagen den 6 juni på sedvanligt sätt. Högtidstalare var rektor Gösta Liljegren. Högtiden gynnades av mycket vackert väder och publiktillströmningen var stor.

TV - inspelningar skedde två gånger i juli månad. Den 15 juli sändes programmet "Långdansen" från Gammelgården. Trots hållande regn tilldrog sig TV - programmet ett stort intresse och publiken var mycket stor.

Dagen efter inspelades ett underhållningsprogram, "byn" på Gruvmuseet. Programmet började i Gruvkontoret, fortsatte i Arbetarbostaden, Gruvboden o. s. v. Det består av musikaliska aktiviteter i gammal miljö och är ett rent underhållningsprogram utan fordran på dokumentation.

Berättarafton hölls onsdagen den 3 november i Bygdegården och temat var "järnväg" N. G. Håkansson inledde med ett kåseri med ljusbilder om den gamla smalspåriga Smedjebacksbanan. Därefter berättades åtskilliga järnvägsminnen och järnvägs - historier. De flitigaste berättarna var prosten Christian Duhne, Rudolf Salomons-

son, Einar Andersson och Oskar Persson.

Utflykt planerades under augusti men den blev gång på gång uppskjuten och slutligen helt inställd.

Bygdebeskrivningen över Gonäs som skrivits av forstmästare Ragnar Eriksson i Sunnansjö har tryckts och utgives nu av Hembygdsföreningen. Den behandlar Gonäs fram till år 1899 och är mycket intressant.

N Ä S T A   Å R   Ä R   1 9 7 2 .

Karl - Erik Forsslund föddes den 14 september år 1872 i Kopparberg. Han studerade och blev fil. lic. i Uppsala år 1897. Han hade då redan ett år tidigare utgivit sin första bok. Efter slutade studier arbetade han först i Stockholm men trivdes ej i staden och flyttade snart därifrån.

År 1898 gifte han sig med Fejan Öhman och de nygifta flyttade till Storgården i Brunnsvik intill Ludvika. Han författade och deltog livligt i tidens rörelser. Sålunda var han med om att bilda Folkets Hus i Ludvika, som invigdes 1905, och att starta Brunnsviks Folkhögskola år 1906. Han var dess föreståndare till år 1912.

Karl - Erik Forsslund deltog livligt i Dalarnas Fornminnes- och Hembygdsförenings verksamhet och fick vid ett tillfälle föreningens förtjänstmedalj i guld.

År 1920 bildades Ludvika Hembygdsförening och Karl - Erik Forsslund blev dess självskrivne ordförande. Detta uppdrag gick ut på att bygga upp en hembygdsrörelse och en Gammalgård från ingenting - en svår uppgift under en depressionstid. Han var emellertid uppgiften vuxen. År 1922 inköptes Gammalgården i Marnäs och år 1938 invigdes Gruvmuseum. Därmed var grunden lagd för ett kulturhistoriskt och ett teknikhistoriskt verk som är av bestående värde för kommande generationer.

Karl - Erik Forsslunds minnesfond har instiftats av Hembygdsföreningen för att främja minnet av Karl - Erik Forsslund som hembygdsforskare inom Västerbergslagen och avsikten är att med fondens hjälp kunna ge bidrag eller resestipendier till personer som på ett eller annat sätt fullföljer Forsslunds verk genom stora tjänster till Hembygdsföreningen.

Program för år 1972 har helt preliminärt lagts upp som en kurs om Ludvikas historia. I vad mån detta program kan genomföras beror på många omständigheter såsom det allmänna intresset, tillgången på föredragshållare, ekonomiska omständigheter m. m. Det preliminära programmet ser ut på följande sätt:

1. Litterär afton med Ludvikalitteratur.
2. Ludvika första kapell på Hammarbacken och Ludvika kyrka.
3. Uppkomsten av Ludvika skolväsen.
4. Järnets betydelse i Ludvikas historia.
5. Bostädernas utveckling i Dalarna.
6. Järnvägarnas uppkomst och utveckling.
7. Ludvikaverkens historia.
8. Ludvika Brandväsens historia.
9. Ludvika bruk, smedja och kvarn. Marnäs hytta och smedja. Ludvika ström.
10. Hyttorna kring Ludvika.
11. Karl - Erik Forsslund och Dan Andersson.
12. Ludvika Hembygdsförenings historia.
- XX. När det passar utflykter, studiebesök, berättaraftnar och liknande.

Aktuella arbeten under år 1972 har framlagts av Gårdsnämnden och framgår av nedanstående sammanställning. I vad mån dessa arbeten kan genomföras beror på många omständigheter såsom ekonomi, hjälpsamhet för administration av olika arbeten samt direkt hjälp vid de arbetsaftnar Hembygdsföreningen ordnar.

1. Reparation av taken på Museiladan, Vals - Pelles Loftbod, Kaffe - Stugan, Stora Loftboden och nytt räcke på Tholeri Loftbod.
2. Isolering av grunden till källaren till Gårdfogdebostaden, breddning av gången framför Långa Ladan samt asfaltering av gångarna på Bygdegårdsområdet och utvidgning av parkeringsplatsen.

3. Uppsättning av Skvaltkvarnen, ny brygga till Stallet, reparation av uteserve - ringen, reparation av gärdesgårdar samt uppriktning av grindstolpar.
4. Plantering av buskar framför Långa Ladan och större växter framför järnvägen mot Stockholm.
5. Reparation av konstmaskineri, Hakspel, Vändkors, pumpar, uppsättning av stång - gånger, insättning av fönster - rutor och uppsättning av fönster - luckor på An - rikningsverket samt nedläggning av kablar på Gruvområdet.
6. Rödfärgning av byggnader och gruvmaskiner med stång - gånger.
7. Uppsättning av soffor vid stranden till Marnäs tjärn, plantering av av träd och buskar på gruvområdet och planering av det område som utfyllts vid Marnäs tjärn.

KULTURARVET I FALUN.

En ny institution har av Arbetsmarknads-styrelsen inrättats i Ingarvet i Falun och den har givits namnet "Kulturarvet". Avsikten med denna institution är att hembygdsföreningarna skall kunna lämna in sina museiföremål där för registrering, fotografering, rengöring och eventuell reparation för en överkomlig kostnad.

Från Ludvika Hembygdsförening besöktes Kulturarvet under hösten av ordföranden Nils Alm och Arkivarien Enar Kihlberg för att erhålla information om den nya verksamheten.

Den 29 december 1971 gjordes ett nytt besök. Denna gång av 12 personer. Därvid medfördes en del textilredskap, några lyktor av trä och ett par skridskor för behandling. Ludvika Hembygdsförening beräknas att någon gång under hösten 1972 få inlämna alla övriga föremål för genomgång.

Vi har all anledning att hoppas på god hjälp från Kulturarvet och vi planerar att renovera våra museibyggnader inomhus medan föremålen är bortlämnade för renovering. En förutsättning är att ekonomin tillåter en sådan renovering och att tillräcklig frivillig arbetskraft erhålles för in - och urlastning av föremål, skrivning av textlappar, avisningar, arrangemang av föremålen o. s. v.